

Літ.: *Серафим (Роуз), иером.* Протопресвитер Михаил Помазанский: богослов в древней традиции // Русский пастырь. – 1998. – № 31. – Режим доступа: http://azbyka.ru/otechnik/Serafim_Rouz/protopresviter-mikhail-pomazanskij-bogoslov-v-drevnej-traditsii/. – Назва з екрана; *Нивьер А.* Православные священнослужители, богословы и церковные деятели русской эмиграции в Западной и Центральной Европе. 1920–1995 : биограф. справочник. – М.; Париж, 2007. – С. 374; *Корнилов А. А.* Белое духовенство лагеря Шляйстайм // XVIII ежегодная богословская конференция ПСТГУ : материалы. – Т. 1. – М., 2008. – С. 297–298.

С. Л. Кузьміна

ПОНЯТОВСЬКИЙ Євграф Петрович [рос. Понятовский Евграф Петрович] (10[22].12.1822–26.07[07.08].1881), протоієрей, випускник КДА – священнослужитель РПЦ, церк. педагог та адміністратор.

Нар. у слоб. Кризькій Старобільського пов. Харків. губ. (нині – с. Кризьке Марківського р-ну Луган. обл.) у сім'ї диякона. Навчався у Харків. ДС (1839–45) та КДА (1845–49), яку закінчив зі ступ. старшого канд. богослов'я, отримавши право на здобуття магістерського ступ. після двох років бездоганної служби в духовно-навч. закладах (ухвалу Конференції КДА від 29.07–03.08.1849 затверджено Св. Синодом 06.11.1851).

З 13.03.1850 призначений на посаду вчителя цивільної історії Кишинівської ДС. Із 07.09.1850 викладав також євр. мову. Поряд із викладацькою роботою займався адм. діяльністю як помічник інспектора (з 23.07.1850) та в. о. інспектора (27.06–22.11.1851). Після завершення 2-річного терміну сумлінної служби отримав, згідно із рішенням Св. Синоду від 10.10.1852, диплом магістра богослов'я і словесних наук та був переведений на посаду професора. У подальші роки поряд із викладанням цивільної історії та євр. мови (останньої – до 29.09.1857) читав канонічне право (01.04–23.06.1853). З 02.07.1853 до 01.05.1854 виконував обов'язки доглядача Кишинівських духовних (повітового і парафіяльного) уч-щ;

за дорученням семінарського Правління упорядкував архів і б-ку уч-ща. Був в. о. інспектора Кишинівської ДС (13.06.1856–01.04.1857), членом Пед. (із 17.08.1867) і Розпорядчих зборів Правління (03.05.1868–03.05.1869).

Прийнявши духовний сан (16.05.1855 висвячений архієпископом Кишинівським і Хотинським Іринархом (Поповим) на ієрея), викладацьку діяльність у семінарії суміщав зі священницьким служінням у Архангело-Михайлівській церкві м. Кишинева та адм. діяльністю в єпархіальних структурах. З 07.08.1857 брав участь у засіданнях Кишинівської духовної консисторії (11.05.1860 затверджений у її складі); з 18.09.1857 представляв духовенство у Кишинівській лікарській управі; з 1859 був благочинним церков Кишинева. 19.09.1861 переведений на священницьку посаду до Кишинівського кафедрального собору Різдва Христового. З 1862, зберігаючи всі свої посади у Кишиневі, був настоятелем Свято-Миколаївського собору в м. Бельцях (з 04.03.1862 – у сані протоієрея). У 1863 був обраний членом стат. ком-ту і ради новоствореного Кишинівського єпархіального жін. уч-ща. За дорученням архієпископа Кишинівського і Хотинського Антонія (Шокотова), на зламі 1860–70-х уклав «Сборник статей духовно-догматического, обрядового и нравственного содержания» (надрукований рос. і молд. мовами в ж-лі «Кишиневские епархиальные ведомости» в 1867–71; видання не закінчене), що містив своєрідний богослов. «мінімум» для парафіяльного духовенства і мав сприяти піднесенню його освіт. рівня.

Звільнившись із Кишинівської ДС (22.07.1870) після 20-річної служби, аневдовзі залишивши і посаду благочинного (08.12.1871), решту життя П. присвятив розбудові Кишинівського єпархіального жін. уч-ща, головою ради якого був обраний 22.01.1872. Одночасно із 31.07.1878 обіймав посаду ключаря Кишинівського кафедрального собору Різдва Христового.

Багаторічна віддана праця і ревне ставлення П. до своїх обов'язків були відзначені численними подяками, заохоченнями, а також церк. і держ. нагородами – у т. ч. орденами Св. Анни 3-го (16.04.1868) і 2-го (03.04.1871) ступ., Св. Володимира 4-го (04.04.1876) і 3-го (20.04.1880) ступ.

Помер у Кишиневі на 60-му році життя після тяжкої тривалої хвороби. Похований на кишинівському Центральному правосл. кладовищі.

П. відомий як один із найавторитетніших представників духовенства Бессарабії др. пол. XIX ст. Кажучи словами сучасника, П. «принадлежал к числу тех натур, которые, взявшись за дело, ... влагают в него всю свою душу». Ця риса виявилась як у пастирській, так і в пед. діяльності П. Як один із найкращих викладачів Кишинівської ДС, зробив значний внесок у її розбудову; був одним із фундаторів жін. освіти на молд. теренах. Доньки П. Віра (у шлюбі – Крупіна) та Анна, випускниці Кишинівського єпархіального жін. уч-ща, стали першими жінками колишньої Бессарабії, котрі здобули вищу мед. освіту (обидві – у С.-Петербурзі).

Осн. тв.: Сборник статей духовно-догматического, обрядового и нравственного содержания, служащих к уразумению священных истин христианской религии, святых таинств и обрядов Православной Церкви Христовой и христианских обязанностей пастырей Церкви и всех вообще христиан // Кишиневские ЕВ [Отд. неофиц.]. – 1867. – № 5. – С. 202–207; № 6. – С. 232–236; № 7. – С. 274–277; № 8. – С. 302–306; № 9. – С. 339–343; № 10. – С. 383–386; № 11. – С. 424–427; № 12. – С. 457–464; № 13 (1 января 1868). – С. 489–493; № 14. – С. 524–528; № 15. – С. 553–557; № 17. – С. 657–659; № 18. – С. 695–697; № 19. – С. 737–740; № 20. – С. 476–480; № 21. – С. 525–530; № 22. – С. 566–571; № 23. – С. 497–500; № 24. – С. 540–543; 1868. – № 1 (1 июля 1868). – С. 34–38; № 2. – С. 75–77; № 5–6. – С. 309–314; № 7–8. – С. 359–365; № 9–10. – С. 414–419; № 11–12. – С. 468–472; 1869. – № 1 (1 января 1869). – С. 45–48; № 3–4. – С. 112–117; № 5–6. – С. 173–176; № 7–8. – С. 227–231; № 10. – С. 274–279; № 11. – С. 302–309; № 12. – С. 333–335; № 13. – С. 371–376; № 17. – С. 513–517; № 18. – С. 543–558; № 19. – С. 558–562; № 20. – С. 611–619; 1870. – № 11. – С. 582–587; № 15. – С. 714–718; № 17. – С. 448–453; № 24. – С. 738–742; 1871. – № 1. – С. 1–5; № 2. – С. 39–43; № 3. – С. 66–70; № 4. –

Євграф
Понятовський

С. 101–107; № 5. – С. 130–134; № 6. – С. 166–169; № 10. – С. 331–336; № 11. – С. 406–411; № 14. – С. 141–145; № 16. – С. 200–204.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 1923; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 2405; Оп. 2. – Спр. 5825; Оп. 3. – Спр. 458, 519.

Опубл. дж.: Некролог // Кишиневские ЕВ. – 1881. – № 15. – Отд. неофиц. – С. 637–641; Бочковский Х. И., *свящ.* Слово при погребении протоиерея Евграфа Понятовского // Там само. – С. 641–646; Конский А. К., *свящ.* Речь при погребении протоиерея Кишиневского кафедрального собора и члена консистории Евграфа Петровича Понятовского, 28 июля 1881 года // Там само. – С. 646–650; Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 567, 675, 686, 699, 726, 818.

Літ.: Пархомович И. М. Страничка из жизни кишиневских духовно-учебных заведений с 1855 по 1868 год // Кишиневские ЕВ. – 1911. – № 11. – С. 434; Він же. Духовно-учебные заведения Кишиневской епархии: Краткий очерк к столетию ее. 1813–1913. – Кишинев, 1913. – С. 51, 57–58, 191; Пархомович А. М. Список ректоров и инспекторов Кишиневской духовной семинарии за время столетнего (с 31 января 1813 г.) существования ее // Кишиневские ЕВ. – 1911. – № 25. – Отд. неофиц. – С. 947–949.

М. Л. Ткачук

ПОНЯТОВСЬКИЙ Іван Іванович [рос. Понятовский Иван Иванович] (15[27].01.1859–1920), протодиякон, випускник КДА – церк. педагог, поет, проповідник.